

TEMPS DE BARRIS

1

Els Barris eren tota una fita en el calendari festiu local

El mes de juny ha estat sempre el moment de les festes al carrer i de les revetlles. També era temps de Barris. Es tractava d'una de les festes més animades del nucli antic de Cambrils celebrada durant la vuitada de Corpus.

Els orígens es podrien situar, segons la tradició oral, a finals del segle passat quan al carrer Fàbregues decidiren celebrar d'una forma més solemne la diada de Corpus, guarnint totes les finestres i balcons del carrer amb vànoves, i organitzant un ball. El costum arrelaria amb força sobretot al voltant del carrer Major, indret on se centralitzava el gruix de la població de Cambrils.

ELS DIFERENTS BARRIS

Al primer decenni d'aquest segle, ja trobem els diferents carrers del nucli antic agrupats en barris diferents que celebraven les seves festes pròpies un dels dies de la vuitada del dijous de Corpus. Els cambrilencs més grans recorden haver vist Barris al carrer Major, que aglutinava totes les seves travessies; Barris al carrer de la Fira (carrer Cardenal Vidal i Barraquer), que abarcaven fins a l'Ermita de la Mare de Déu del Camí; també Barris a la plaça de l'Ajuntament i els seus carrers confluents; Barris al carrer hospital; Barris al carrer Creus que comptava amb l'adhesió del carrers Rovira i St. Pau; i finalment Barris als Ravals (carrer Foix i propers).

Des de sempre, corresponia obrir les festes al barri del carrer Major que tenia el dissabte després de Corpus com la seva diada festiva. Aquest barri va ser el més constant en la celebració de les festes de Barris i fou el darrer a acabar-los l'any 1953. El barri del carrer de la Fira era el segon en habitants, després del barri del carrer Major, i també ho va ser en constància a l'hora d'organitzar aquesta festa i també seguia el carrer major en l'ordre dels dies, ja que li corresponia el diumenge. El barri del carrer de la Fira va deixar de fer Barris l'any 1948 quan es produí el malaurat accident pirotècnic de Josep Margalef.

La plaça de l'Ajuntament sembla ser que va celebrar els Barris fins a la dècada dels 50, el dilluns o dimarts, i va deixar de celebrar-los abans que el carrer Major. El barri de les Creus també va realitzar-los abans i després de la Guerra, però d'una forma més esporàdica, i disposava del dimecres per realitzar la festa. Per últim, els Barris del Raval, que deuri correspondre al dijous, i l'Hospital, al dilluns o al dimarts, se celebraren en comptades ocasions després de la inicial distribució de les festes. Els Barris del Raval, ja no passaren dels anys 20.

L'ORGANITZACIÓ DE LA FESTA

La festa dels Barris era tota una fita al calendari dels habitants de la vila. No es tractava només d'un acte festiu sinó també familiar i fins i tot sentimental, i

que començava molts dies abans del dia assignat per la festa.

A tots els barris hi havia sempre algú que estirava amb la seva il·lusió i empena, ja fos creant juntes amb president o senzillament fent que el grup dels més dinàmics es posés al davant de l'organització. Al barri de les Creus, fins i tot, es nomenava un alcalde amb vara inclosa, recaient el càrrec, més festiu que organitzatiu, sobre algun veí, un testimoni ens informa que recorda a en Miquel Sellarés exercint aquest càrrec.

Per sufragar els costos de la festa, es pagava una quota anual per família. Les primeres de què tenim constància eren de 10 cèntims a la setmana a la dècada dels 20. Després, just abans de la Guerra Civil, eren de 20 cèntims al barri del carrer de la Fira on, a més, es feien uns cupons per a les famílies del barri. Després de la Guerra, a la plaça es pagaven 30 pessetes a l'any. Aquests cèntims, els anaven a cobrar per les cases cada diumenge les xiquetes o xiquets del barri a crit de "a cobrar per als Barris !!!" També hi podien anar membres de l'organització, l'Amadeu Salvadó al carrer de la Fira, per exemple, com ens apunta un entrevistat.

ELS CARRERS GUARNITS

Amb els pocs diners de què es disposava es comprava paper fi de colors per fer flors i serrells. Amb ells decoraven les

Cedida per Vicenta Berenguer

COMITIVA AL CARRER CREUS ANANT A OFICI.
1946.

"... entremig també hi anaven les xiquetes amb els tortells per beneir"

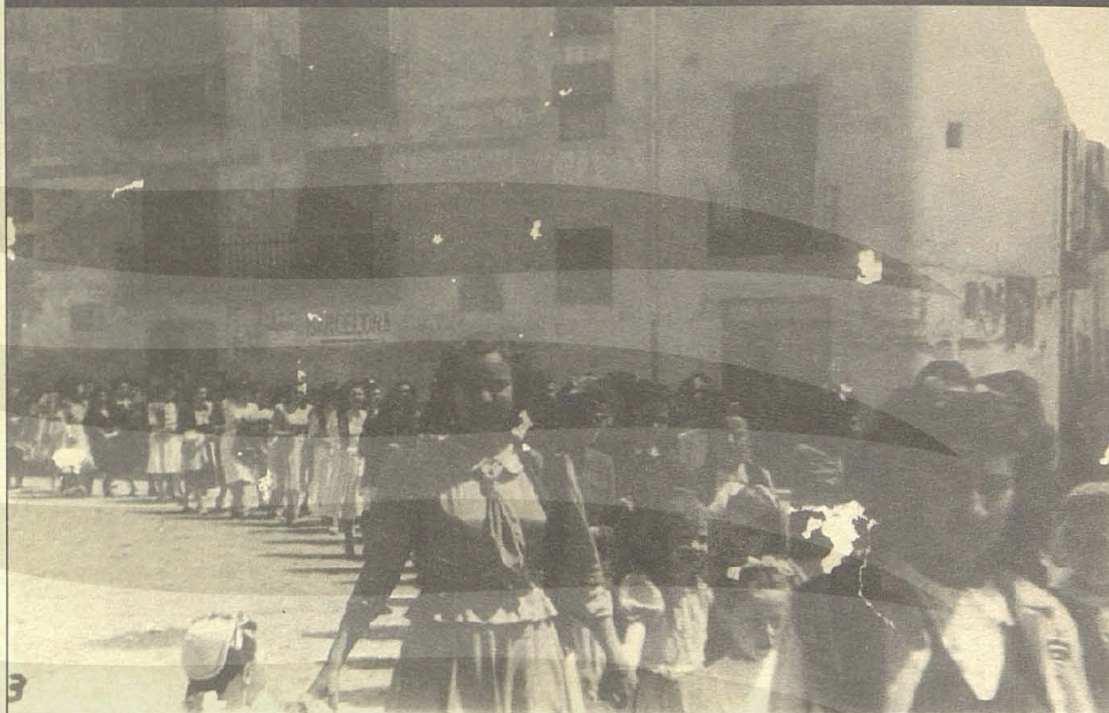
FULL DIVULGATIU DE CULTURA TRADICIONAL I POPULAR

l'anjub

VEÏNS DEL CARRER MAJOR EN COMITIVA CAP A L'ERMITA
"es formava una comitiva (...), primer les dones i després els homes i per últim, la junta del barri"

Cedida per Teresa Boronati

pantalles, de disseny exclusiu i gelosament guardat a cada barri, fetes amb cèrcols dels cascos d'arengada o de bóta on es col·locaven les bombetes per il·luminar els carrers.

A cada barri hi havia una portalada on s'acostumaven a preparar aquestes decoracions. Entrades com les de cal Jaume Adell "de l'hostal" (Major), a cal Carles Roig (Creus) o a cal Recasens (Plaça), entre d'altres, vivien unes setmanes prèvies a la festa de molta animació i gresca, sense parar d'elaborar els diferents guarniments per al carrer, sobretot les dones, i els petits, als quals s'hi afegien els homes després de la feina.

Anar a fer mata era tot un ritual que marcava veritablement l'inici del cycle festiu dels Barris. Tots els barris la necessitaven per guarnir cordes i "llibants" que quedaven enramats i que es penjaven després pels carrers o per les zones on es feia el ball. Fins als darrers anys, el barri del carrer Major anava a buscar la mata el mateix dia de Corpus a la matinada al terme de Mont-roig, en una barrancada prop de Miami Platja. El jovent era despertat gràcies a la trompeta del Casimiro Mañé "Moix" que abans de les 4 del matí ja feia el toc. A més de mata també es collien tamarits i palmeres que feien de tanca al ball, i es carregava tot en diferents carros cap a Cambrils, amb els xics i les xiques xalant a dalt dels munts de mata. Altres barris no anaven tan lluny i es quedaven al terme, aquests anaven a fer mata sobretot a la Riera d'Alforja i al Barranc de la Mare de Déu del Camí.

Les decoracions s'acabaven a última hora, com ho denota una anècdota de l'última època dels barris de la Fira quan Mn. Perera, el dejuni de la festa, a la 1 de la matinada s'aixecà del llit per recriminar els veïns que, a la paret de la rectoria situada al carrer cardenal Vidal i Barraquer (carrer de la Fira), estaven penjant garlandes a cop de martell i no el deixaven dormir.

A més de les decoracions convencionals, com torretes al carrer i vànoves als balcons, també es feia "algun" extraordinari. Sobretot els llocs on es feien els balls eren guarnits de forma acurada, i es va arribar a fer una cúpula de garlandes i flors de paper a la plaça de l'Ajuntament. També s'ha documentat que després de l'Exposició universal de Barcelona l'any 1929, al carrer Rovira (barri de les Creus) es va construir un sortidoret i al carrer Major una font, imitant els brolladors d'aigua de Montjuïc. També es recorda significativament una portalada de flors amb un escut de Cambrils al centre que es va fer a la darrereria dels 40 al carrer Creus.

Un dels elements més identificadors del cycle festiu era la pirotècnia. Carretilles, tronades, traques, coets, cebetes ... eren presents a tots i cadascun dels barris, sense haver-n'hi cap que perdés aquesta tradició. Per Corpus, a primers de segle, ja es feia una tronada a l'alçar Déu, element que després adoptà com a propi l'Eucaristia que cada barri celebrava el dia respectiu. Al carrer Major, el dijuni de la festa, es tirava també una tronada al migdia anunciant la festivitat. També el dijuni era quan es tiraven les carretilles just abans de sopar. Els carretillaires es vestien amb un gec vell i un barret o mocador al cap, a més d'un civader o bossa on es portaven les carretilles. Eren sempre els homes i xics del barri que es dedicaven a envestir les xiques que "casualment" des dels carrers propers s'ho miraven. Els actes del dijuni acabaven amb un ball de gralles, amb grallers de fora, encara que posteriorment foren bandes de música les que amenitzaren aquest acte i no grallers.

EL DIA DE LA FESTA

El dia del barri pròpiament dit començava per tothom igual: anar a missa i beneir els tortells. Al barri del carrer Major, el dissabte al matí s'anava a ofici a l'Ermita i es formava una comitiva que sortia del carrer Forn, amb els gegants i nanos propis del barri al davant i la música de gralles. Al darrera, primer les dones i després els homes i per últim, la junta del barri. Entremig també hi anaven les xiquetes amb els tortells, que una vegada a l'Ermita els oferien damunt de l'altar per ser

beneïts. Al carrer Major, després de la Guerra, també acompanyaven la comitiva el grup de bastoners que assaïjats per Ramon Montserrat, Josep Colom "de la Música" i Josep Múrcia, entre d'altres feien constant una antiga tradició present al nostre poble.

Sembla ser que originàriament no tots els barris anaven a l'Ermita a fer aquest acte litúrgic, celebrant-se aquest a la Parròquia de Sta. Maria. Però posteriorment s'estengué a tot arreu el costum d'acudir a ofici al Santuari de la Mare de Déu del Camí. Un acte litúrgic peculiar era la missa per als difunts del barri del carrer Major, que es feia el divendres, l'endemà de Corpus.

En sortir de missa, les xiquetes anaven a repartir tortells beneïts per les cases que havien col·laborat econòmicament durant l'any amb les festes. La gresca no parava ja que la banda les acompanyava, mentre la gent ja preparava les taules al mig dels carrers per fer-hi, qui podia, un aperitiu. Només hem recollit que es fes concert abans de dinar al carrer Major, fent-se segurament en altres barris segons els diners d'un o altre any.

Un dels fets que evidencien més el caràcter popular dels Barris és que per als àpats d'aquell dia es convidaven familiars i amics d'altres barris de Cambrils i fins i tot forasters. Alguna mestressa de casa arribava a mostrar orgullosa que "per dinar jo en tinc vint", referint-se al total de membres convidats. Un altre dels aspectes de l'àpat eren els plats que el composaven: de primer, s'acostumava a fer "sopa amb brossa" amb algun bocí de gallina. De segon, quan l'economia ho permetia, el rostit de conill amb cargols exaltava el menú de la taula parada el dia de festa. Per postres, es menjaven tortells que en segons quins casos de nombre de convidats, però, no deuien arribar a la dent.

Baixar a prendre cafè i licor a les taules del carrer era unànimament seguit per tothom. Les gralles, abans de la Guerra, i les bandes, després, anaven tocant pels carrers amunt i avall, provocant que més d'una parella s'aixequés i comencés a ballar i motivant, ens ho explica un testimoni, que un xiquet de la Salle fos castigat als anys 40 per ballar el "tirinà patxina", tonada tradicional que ja interpretaven, per la festa dels Geps a inicis de segle, el Salis i el Cavallito. Aquest duo de graller i timbaler, que varen ser l'últim que existí al poble, eren assidus a animar la

sobretaula dels Barris del Raval, i estem parlant de la primera i segona dècada del segle, ja que aquests Barris varen acabar-se dos o tres anys després de l'arribada de l'electricitat (1915).

A la tarda era de rigor el ball. Al barri del carrer Major el ball es feia a fora de la muralla a prop de les basses públiques, entre l'actual Escola de Música i la muralla de la vila. Al barri de la Fira sembla ser que en els primers anys d'aquest segle, es feia a la placeta de la Concepció, després es traslladà a l'anomenada placeta del Jueu, al punt on es troben el carrer Cardenal Vidal i Barraquer i el carrer Borràs. Finalment, després de la Guerra es condicionà l'espai al costat del Mercat, on actualment hi ha els gronxadors, per fer ball. Una solució per evitar la pols al ballar, era mullar el terra i després abocar-hi sal, formant-se una crosta que protegia els balladors de la pols.

Al carrer Creus el ball s'havia fet, abans de l'any 1922, al carrer Rovira, per després traslladar-se definitivament a la plaça de l'Església. Al barri del Raval l'espai destinat per realitzar el ball era l'actual placeta de la font. Al carrer de l'Hospital corresponia a la plaça Marquès de Marianao, i al barri de la plaça de l'Ajuntament davant la Casa de la Vila.

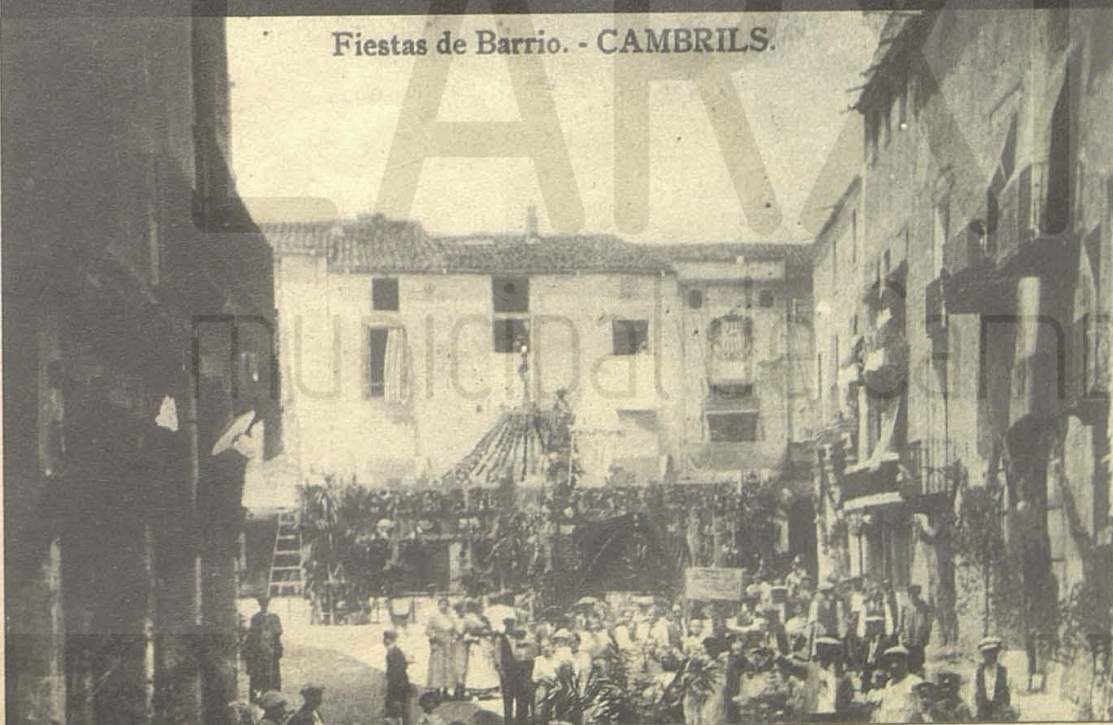
Els músics podien ser de les bandes del poble, com l'Harmonia del Camp, o també forasters. Un cas singular i que mencionen diferents entrevistats el protagonitza la banda del Regiment de Tarragona, que durant un parell d'anys acudí als Barris del carrer Major.

L'entrada al ball de la tarda, en algun cas, era restringida als veïns del barri o forasters acreditats amb una invitació. El ball de la nit, ja obert a tothom que pagava una quantitat mínima per cobrir despeses, era el punt i final d'unes festes que havien engrescat els nostres avis i que avui dia tenen la seva continuació en els Barris de l'Eixample.

LA PLAÇA A PUNT PER ACOLLIR LES FESTES. 1934.

"Tots els barris la necessitaven (la mata) per guarnir cordes i "llibants" que quedaven enramats ..."

Fiestas de Barrio. - CAMBRILS.

Cedida per Lluís Domingo

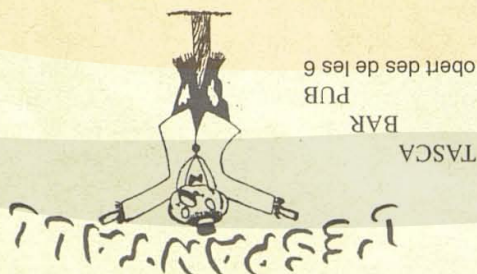
VEÏNS DEL CARRER MAJOR FENT L'APERITIU
 "... mentre la gent ja preparava les taules al mig dels carrers per fer-hi, qui podia, un aperitiu"

Cedita per Lluís Domingo

C/ Sant Isidre, 14 - CAMBRILS

LOCAL CLIMATITZAT
 DIVERSIÓ I BONA MÚSICA

TASCA
 BAR
 PUB
 obert des de les 6

DROGUERIA i PLÀSTICS

Recasens

Plaça Espanya, 19 - Tel. 79 27 98 - CAMBRILS

Llibreria i Papereria

SERRA

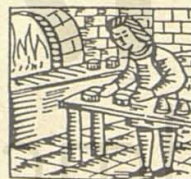
OBJECTES REGALS • JOCS DIDÀCTICS

c/ Cardenal Vidal, 12 - Tel. 36 02 63 - CAMBRILS

Forn i Pastisseria

SANT SALVADOR

Fundada al 1806

c/ Pere III, 14 - Tel. 36 15 57
 c/ Creus, 2
 Plaça Carles Roig, 3
 c/ Balears, 13
 CAMBRILS (Tarragona)